

· стилістичні: регулюють відбір мовних засобів відповідно до ситуації спілкування (скажімо, у розмовному стилі не є нормативним уживання великої кількості термінів, характерних для наукового стилю: прибуток, надприбуток, рента, продуцент (виробник), девальвація)[6, с.132].

Можна виділити наслідки білінгвізму для української мови:

- неправильний наголос
- орфографічні помилки
- лексичні помилки (калька з російської або іншої мови)
- граматичні помилки
- пунктуаційні помилки
- стилістичні помилки

Отже, утвердження в нашій державі української мови як мови титульної нації у статусі державної цілком відповідає європейському принципів мовно-культурного будівництва. Однак, мовно-культурне відродження періоду незалежної України ускладнювалось певними негативними тенденціями: наслідки тривалої мовної асиміляції спостерігаються ще по 26 роках незалежності; відсутність жорсткої та послідовної позиції владної еліти в обстоюванні законних прав української мови, дотримання норм чинного законодавства – обов'язкового вживання української мови в державних установах: в органах управління, судочинстві, в державних закладах освіти, науки, культури, в засобах масової інформації; державницько-патріотичні сили не спромоглися запровадити дієву систему контролю, а програми протегування української мови і культури в різних сферах мають виключно декларативний характер.

Література

1. Альтерматт Урс . Етнонаціоналізм в Європе / Урс Альтерматт ; пер. с нем . С. В. Базарновой . – М.: РГГУ, 2000. – 366 с.
2. Кононенко П. П. Україна – мова / П. П. Кононенко // Українознавство: підруч . для вищ . навч . закладів. – К.: Міленіум, 2006. – С. 179–224.
3. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький . – Дрогобич: Відродження, 1997. – 360 с.
4. Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955—2003.
5. Совтис Н. М. Білінгвізм як результат міжмовних контактів: причини виникнення та наслідки функціонування // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. - 2013. - Вип. 38. – С. 273-275
6. Желязкова Вікторія Білінгвізм як фактор формування мовної особистості // Українознавчий альманах. -2012. -N 9. - С. 132-135. -Библиогр. в конце ст.

І. С. Котляр,

Запорізька державна інженерна академія,
Науковий керівник – Т. Л. Кравченко.

СУЧАСНЕ ПРАВОВЕ ПОЛЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Акцентується увага на історії розвитку української мови, її сучасному положенні та заходів для її розповсюдження на території України. Розглядаються деякі новоприйняті закони, які сприятимуть розвитку державної мови. Стаття містить короткий опис та коментарі автора та ЗМІ стосовно цих законів та їх перспектив.

Економічна стабільність держави забезпечує стійкі позиції та сприятливі умови для функціонування і розвитку державної мови, й навпаки. Цей факт цілком закономірно відображає мовна ситуація в Україні: фактично українська існує лише в обмежених сферах суспільного життя. Люди забувають, що українська мова – це дуже потужний комунікативний інструмент. Українською мовою

можуть купувати хліб, спілкуватися вдома, читати лекції чи писати вірші. Дуже рідко українською мовою укладають угоди, підписують контракти, створюють програми чи сайти. Держава намагається підтримувати та запроваджувати розвиток української мови, приймаючи нові закони. Деякі з них викликають дуже бурхливі суперечки в ЗМІ.

Рідна мова – це як група крові, вона незмінна. Ніколи не задумуєшся, яка в тебе група крові, доки не зіткнешся з лікарями.

Українська мова має дуже складну історію. Це, насамперед, пов'язано з історією України в цілому. Мову забороняли, людей пригнічували та вбивали. Першим друкованим українським твором є «Енеїда» І. П. Котляревського, але навіть вона була спочатку надрукована російською мовою без відома самого автора. Книга вийшла під заголовком «Енеида на малороссийский язык перелицованная И. Котляревским» і в кінці мала українсько-російський словник в якому надавалося тлумачення слів так званого «малоросійського наречія». [3, 164] [2, 88] Але цей твір започаткував українську літературу і тому має загальнонаціональне значення.

Основи нової української літературної мови заклав І. П. Котляревський. Однак виникнення і остаточне сформування нової української літературної мови не було раптовим, миттєвим явищем. Літературний, мовотворчий процес формування нової української літератури і літературної мови тривав майже півстоліття і закінчився літературно-мовною діяльністю Т. Шевченка. «В історії розвою української літературної мови Шевченко закінчив ту добу, що розпочалася Котляревським і велася його наслідувачами. Він став синтезом цієї мови і він же поставив її на добру путь дальшого розвою. По Шевченкові хоч і ще й сперечаються за межі літературної спроможності української мови, але всім стало ясно, що Шевченко таки вивів цю мову на шлях ширшого літературного розвою.» сказав І. Огієнко в своїй праці «Історія української літературної мови». [2, 101]

На початку ХХ століття українська мова мала новий етап боротьби за існування. Намагання представників російської офіційної науки розглядати українську мову як діалект «загальноросійської мови» сприяли появі урядових указів про обмеження українського друкованого слова. Українська мова надовго була витіснена з усіх сфер суспільно-політичного життя українського народу. І тільки заходами прогресивних діячів знято ці дискримінаційні щодо української писемно-літературної мови царські заходи.

На Галичині ситуація з українською мовою була краща. Її так не забороняли і тому вона могла розвиватися та збагачуватися. І. Могильницький вважав, що писемна, літературна мова повинна відрізнятися від простої народної мови, тобто дотримувався теорії про два стилі. Окрім того, на території Східної Галичини функціонували кілька українських говорів, зокрема гуцульський, лемківський, бойківський, покутсько-буковинський та наддністрянський. Через те більшість мовознавців схилилися до формування літературної мови не на основі якогось з цих діалектів, а використовуючи багату літературну спадщину церковнослов'янської мови. [1, 11 - 30]

З проголошенням незалежної України українська мова має можливість безперешкодно розвиватися. 7 жовтня 1991 р. Президія Національної академії наук України заснувала на базі трьох відділів Інституту мовознавства ім. О. Потебні Інститут української мови. Почала поширюватися друкарська література українською мовою. В 1993р. Наукове товариство ім. Шевченка у Львові почало перевидавати гаслову «Енциклопедію українознавства» У Києві вийшов друком перший англійсько-український термінологічний словник — «Англо-український математичний словник» Р. Воронки, М. Кратка, Є. Мейнаровича та В. Павленка (близько 10 000 термінів).

У 1994р. інавгураційна промова президента Л. Кучми спричинила вибухову активізацію сил, що протидіяли запровадженню його слів: «Ближчим часом я маю намір запропонувати зміни до чинного законодавства з метою надання російській мові офіційного статусу при збереженні за українською мовою державного статусу».

28 червня 1996 р. Верховна Рада України прийняла Конституцію України. Мовну політику держави визначає стаття 10, згідно з якою **українська мова в Україні є державною**. [6, 1]

15 лютого 2010 р. президент України В. Ющенко підписав указ № 161/2010, яким затвердив концепцію державної мовної політики. Своїм указом В. Ющенко доручив Кабінету Міністрів до 15 травня 2010 р. розробити і затвердити державну програму розвитку і функціонування української мови та мов національних меншин на 2011—2015 роки. Крім розробки програми розвитку української мови, доручено

також удосконалити законодавство про мови, забезпечити розширення застосування української мови в засобах масової інформації, сфері культури, освіти і науки. Метою Концепції є визначення стратегічних пріоритетів та орієнтирів у подоланні деформацій національного мовно-культурного та мовно-інформаційного простору, забезпеченні мовних прав громадян та єдності України. Згідно з концепцією, пріоритетом державної мовної політики має бути утвердження і розвиток української мови, а також забезпечення її функціонування в усіх сферах суспільного життя. Пріоритетним у реалізації державної мовної політики, зокрема, має бути забезпечення прав громадян на отримання інформації українською мовою, у тому числі через друковані ЗМІ, рекламу, а також на перегляд іноземних фільмів, дубльованих чи озвучених українською мовою. Серед пріоритетів також розвиток українського сегменту інтернету та комп'ютерного забезпечення українською, поліпшення якості українського мовлення на вітчизняному теле- і радіоканалах, створення системи чинного контролю за дотриманням законодавства про мови та механізми його здійснення, розробка механізмів захисту української мови і мов нацменшин від будь-яких проявів публічного приниження чи зневажання. У 2010 р. розпорядженням Кабінету Міністрів № 1988 з держбюджету виділено 85,6 млн грн. на програму «Виробництво телерадіопрограм для державних потреб». [4]

8 вересня на сесії Запорізької облради депутати проголосували за присвоєння російській мові статусу регіональної на території Запорізької області. Націоналістичні організації регіону заявили про початок підготовки звернень до суду і прокуратури. Але розумні люди не допустили цього і 21 жовтня 2010 р. Прокуратура Запорізької області внесла протест на рішення сесії обласної ради від 8 вересня 2010 року. «Прокуратура області проінформувала про те, що на рішення облради про російську мову накладений прокурорський протест. Обласній раді наразі запропоновано самостійно відмінити своє рішення. Запорізькі націонал-патріоти задоволені рішенням прокуратури, і простежать за виконанням прокурорського розпорядження депутатами облради», - розповідав Подлюбніков. [7]

Новий законопроект №5313 прийнятий Верховною Радою, відомий як закон про 75% української мови на телебаченні спричинив бурхливе обговорення у ЗМІ та думки з приводу цього дуже різняться в залежності від політичних поглядів. Одні запевнюють, що закон є великою перемогою і нарешті зробить телебачення україномовним, інші вважають, що це насильницька українізація, тотальне порушення прав людини й національних меншин. Щоб зрозуміти, що це: зрада чи перемога, треба вникнути в конкретні норми, за які проголосували депутати, і розібратися, що вони змінять порівняно з нинішньою ситуацією. Згідно з цього закону загалом майже всі фільми як і телепередачі будуть транслюватися українською мовою. До прийняття закону статистика була наступною: за даними громадських моніторингів частка української мови на провідних телеканалах коливалась в районі 30%, російськомовні програми становлять 35—40%, решту часу займають покручі у вигляді двомовних програм. Після прийняття закону показник україномовних програм збільшується і все на деяких каналах весь контент транслюється українською мовою, інші ж примушують телеведучих розмовляти українською тим сам також збільшують показники україномовних передач. Також, закон передбачає чітке визначення фільму та передачі, які вважаються україномовними та виняткові ситуації тому, що закон передбачає лише 75%, а решта за іноземними мовами, не можна зовсім про них забувати, а також існують програми про подорожі, прямі ефіри з міста подій чи пісні, де не завжди є можливість перекласти зміст на рідну мову. Контроль за виконанням закону покладається на Національну Раду з телебачення і радіомовлення. Вона має перевіряти дотримання квоти на тиждень, що технічно складніше, ніж звичний для Нацради добовий моніторинг. За кожен випадок порушення телеканал оштрафують на 5% ліцензійного збору. Загалом, прийнятий закон — це крок уперед і справді зміцнює позиції української мови на телебаченні порівняно з нинішніми. Реальний поступ у просуванні української мови є, але він дуже скромний. Українська мова і близько ще не посіла місце, яке має посідати державна мова у незалежній державі. [5]

5 вересня 2017 року Верховна Рада проголосувала за “Закон про освіту”. [6, 1] Як реформа змінить життя вчителя, школи та учня. Деяка частина шкіл вже навчається за цією реформою, а всі інші почнуть з наступного року. Дитина може стати школярем, якщо їй виповнилося 6 років. Початкова освіта триватиме 4 роки. Після цього дитина піде на 5 років до гімназії. Закінчивши її, складе підсумковий іспит і зможе вступити до ліцею чи професійного закладу освіти. Це називатиметься профільним навчанням та триватиме 3 роки. Якщо учень вирішить здобувати освіту бакалавра, то

витратить на неї лише три роки замість теперішніх чотирьох. Тобто, загальна кількість часу на здобуття освіти не зміниться. Держава зобов'язується забезпечувати учнів підручниками, але *навчальні посібники доведеться купувати самостійно*. Також підручники в електронному форматі повинні бути у вільному доступі в мережі. Закон також передбачає підвищення рівня заробітної плати вчителів. Але головне, що потрібно знати — викладення усього матеріалу мусить бути українською мовою. Закон буде заохочувати вчителів до підвищення кваліфікації, тому можемо сподіватися, що всі учителі будуть гарно розмовляти українською мовою, використовуючи слова та обороти, притаманні тільки рідній мові та не використовувати аналоги з інших мов. [5]

Також, варто відмітити розвиток української мови в інтернеті. Кількість запитів, українською мовою на території України, у пошукових системах значно виросла. Найбільший показник має західна частина наприклад, у Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській областях пошук українською склав понад 40 % від усіх запитів. [7] В усіх регіонах українська мова найчастіше вживається у пошукових запитах, пов'язаних з освітою, держпослугами та адміністративними питаннями. Рухаючись на захід, цей показник значно зменшується, але, порівнюючи з минулим часом, відсоток запитів все одно збільшується. Варто зазначити, що провідні компанії з розробки програмного забезпечення також пропонують свої послуги на український ринок, а тому використовують державну мову у програмних інтерфейсах, перекладають інструкції з використання. Наприклад, Google, YouTube, MSDN пропонують свій контент українською мовою.

Література

1. Німчук В. «Християнство й українська мова». Українська мова, 2001, № 1, – 310 с.
2. Огієнко І. Історія української літературної мови / Київ, 2001 – 296 с.
3. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Харків: Акта, 2002. - 1066 с.
4. https://espresso.tv/article/2017/09/07/na_scho_chekaty_dityam_vchytelyam_ta_shkolam_vid_novogo_zakonu_pro_osvitu – новинний сайт.
5. <http://language-policy.info/2017/06/mif-pro-75-ukrajinsko...movni-kvoty-dlya-tb/> – новинний сайт.
6. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> – офіційний сайт ВРУ.
7. uk.wikipedia.org/wiki/Сучасна_українська_мова.

В. Г. Лазуренко,

Запорізька державна інженерна академія,
науковий керівник – викл. Т. Л. Кравченко.

УКРАЇНСЬКА МОВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Анотація. Стаття призначена розкриттю проблем популярності використання української мови в мережі інтернет. Приведені приклади видів веб-ресурсів. Автор акцентує увагу на причини цих проблем та намагається зробити детальний аналіз деяких видів веб-ресурсів з мовної точки зору.

Постановка проблеми. Останні два роки влада України почала активно підтримувати державну мову приймаючи різні поправки до статті 10 закону «Про телебачення і радіомовлення» [1]. Більшість поправок ініціюють різні квоти телебачення чи радіомовлення.

Наприклад, 23 травня Верховна Рада ухвалила в другому читанні та в цілому законопроект № 5313 «Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації». За законопроект проголосували 269 народних депутатів. Закон встановлює на телебаченні обов'язкові щотижневі квоти передач і фільмів українською мовою. Йдеться про 75% державної мови для загальнонаціональних і регіональних телеканалів, 60% - для місцевих, а також 75% державної мови для програм новин на ТБ.

Але на сьогоднішній день немає жодного законопроекту, що міг би підтримати державну мову в інтернеті, хоча на підстави до їх існування свідчать дуже багато фактів, приведених у цій статті нижче.